

BAHÇEŞEHİR UNİVERSİTESİ

HUKUK FAKÜLTESİ

kazanca

HAKEMLİ HUKUK DERGİSİ

SAYI: 73 - 74

Türk Vergi İcra Hukukunda ihtiyati hacze ve ihtiyati haczin sebebine itiraz

- Türk Medeni Kanunu hükümleri çerçevesinde taşınmaz mülkiyetinin olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı ile kazanılması
- Amerika Birleşik Devletlerinde arabuluculuk mesleği
- Türk Ticaret Kanunu tasarısına göre azınlık hakları
- 411 sayılı « bankacılık kanunu » nun zamanaşımı başlıklı 62. maddesi ve 2308 sayılı « şirketlerin müruru zamana uğrayan kupon, tahvilat ve hisse senedi bedellerinin hazineye intikali hakkında kanun » çerçevesinde inceleme ve değerlendirmeler
- Alacak rehnine hakim olan ilkeler
- Toplu iş sözleşmelerinin yargı kararı ile değiştirilmesi
- Finansal kiralama sözleşmesinin temerrüt nedeniyle sona erme hariç olmak üzere sona ermesi
- Türkiye'nin taraf olduğu bazı ikili yatırım anlaşmalarının mukayesesine ilişkin bir inceleme
- Avrupa Birliği Yenilenebilir Enerji Yönergesi'ne (2009/28/Eg) kısa bir bakış
- AİHM nezdinde kişisel başvuru hakkı, yaşama hakkının ihlâli ve aile içi şiddet
- Sanayi ve ticaret odalarına tanınan idarî para ceza verme yetkisi

ISSN 1304-7973

9 771304 797002

kazancı
hakemli hukuk dergisi

İMTİYAZ SAHİBİ

Melih Kazancı

mellhkazanci@kazancidergisi.com

EDİTÖR

Prof. Dr. Tamer İnal
final@kazancidergisi.com

YAYIN YÖNETMENİ

Doç. Dr. G. Kürşat Yerlikaya
yerlikaya@kazancidergisi.com

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Hüseyin Eroğlu

heroglu@kazancidergisi.com

SATIŞ DİREKTÖRÜ

Tolga Kazancı

KAPAK TASARIM

Oluşur Grafik

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Aziz Can Tuncay
Prof. Dr. Feridun Yenisey
Prof. Dr. Turgut Kalpsüz
Prof. Dr. Süheyl Batum
Prof. Dr. Ayşe Nuhoğlu
Prof. Dr. Rainer Arnold
Prof. Dr. Herbert Roth
Prof. Dr. Ulrich Sieber
Prof. Dr. Turhan Esener
Prof. Dr. Tankut Centel
Prof. Dr. Ömer Faruk Batırel
Prof. Dr. Ali Naim İnan
Prof. Dr. Selçuk Öztekin
Prof. Dr. Haluk Kabaalioğlu
Prof. Dr. Atilla Altop
Prof. Dr. Tayfun Akgüner
Prof. Dr. Hamdi Yasaman
Prof. Dr. Alptekin Günel
Prof. Dr. H. Yavuz Alangoya
Prof. Dr. Hüseyin Hatemi
Prof. Dr. Tamer İnal
Prof. Dr. Uğur Eser
Prof. Dr. İlhan Uluslan
Prof. Dr. Turgut Öz
Prof. Dr. Nihat Edizdoğan
Prof. Dr. Kudret Güven
Prof. Dr. Nihal Saban
Prof. Dr. Mehmet Arslan
Prof. Dr. Metin Gürkanlar
Prof. Dr. M. Emin Artuk
Prof. Dr. Nurettin Bilici

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Tom Read
Prof. Dr. Eric Janus
Prof. Dr. John Sonsteng
Prof. Dr. Carolyn Chalmers
Prof. Dr. Stephen Mazza
Prof. Dr. Steve McAllister
Prof. Dr. Ulrich Sieber
Prof. Dr. Rainer Arnold
Prof. Dr. Herbert Roth
Prof. Dr. A. Can Tuncay
Prof. Dr. Feridun Yenisey
Prof. Dr. Turgut Kalpsüz
Prof. Dr. Süheyl Batum
Prof. Dr. Ayşe Nuhoğlu
Prof. Dr. Metin Gürkanlar
Prof. Dr. M. Emin Artuk
Prof. Dr. Nurettin Bilici
Prof. Dr. Atilla Dicle
Prof. Dr. Turhan Esener
Prof. Dr. Tankut Centel
Prof. Dr. Ali Naim İnan
Prof. Dr. Selçuk Öztekin
Prof. Dr. Hüseyin Hatemi
Prof. Dr. Tamer İnal
Prof. Dr. Atilla Altop
Prof. Dr. Erdener Yurtcan
Prof. Dr. Nur Centel
Prof. Dr. H. Yavuz Alangoya
Prof. Dr. Kudret Güven
Prof. Dr. Levent Köker
Prof. Dr. Esra Ekmeççi

Prof. Dr. Nihal Saban
Prof. Dr. İlhan Uluslan
Prof. Dr. Turgut Öz
Prof. Dr. Metin Gürkanlar
Prof. Dr. Durmuş Tezcan
Prof. Dr. Seyithan Deliduman
Prof. Dr. Nihat Edizdoğan
Prof. Dr. Mehmet Arslan
Prof. Dr. Şanal Görgün
Doç. Dr. Mehmet Emin Bilge
Doç. Dr. Murat Alışkan
Doç. Dr. Mahmut Koca
Doç. Dr. Murat Doğan
Doç. Dr. Yavuz Kaplan
Doç. Dr. Fatih Bilgili
Doç. Dr. Serap Palaz
Doç. Dr. Cem Baygın
Doç. Dr. Sururi Aktaş
Doç. Dr. Aynur Aydın Coşkun
Doç. Dr. Yusuf Güneş
Doç. Dr. Tekin Memiş
Doç. Dr. G. Kürşat Yerlikaya
Doç. Dr. Murat Şen
Doç. Dr. N. İlker Çolak
Yrd. Doç. Dr. İsa Döner
Yrd. Doç. Dr. Yusuf Büyükkay
Yrd. Doç. Dr. Birgül Sopaçı
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Durhan
Yrd. Doç. Dr. Oğuz Caner
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Cemal Ruhi
Yrd. Doç. Dr. Hayreddin Eren

İncirli Yolu Yakup Bey Apt. 3/8 Osmaniye / Bakırköy – İSTANBUL

Tel: (212) 570 62 65 – Fax: (212) 570 62 93

Web: www.kazancidergisi.com E-posta: kazanci@kazancidergisi.com

Yrd. Doç. Dr. Şafak Narbay
Yrd. Doç. Dr. Sebahattin Yüreklı
Yrd. Doç. Dr. Ramazan Çağlayan
Yrd. Doç. Dr. Veli Karagöz
Yrd. Doç. Dr. Tefvik Gülsoy
Yrd. Doç. Dr. Şaban Kayıhan
Yrd. Doç. Dr. Alpaslan Akartepe
Yrd. Doç. Dr. Ayhan Döner
Yrd. Doç. Dr. B. Caner Hacıođlu
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin Ruhı
Yrd. Doç. Dr. Hakan Birsenođul
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Yılmaz
Yrd. Doç. Dr. Ayhan Ceylan
Yrd. Doç. Dr. Mehmet An
Dr. Abdurrahman Saygılı
Dr. Özcan Günergök
Dr. Muzaffer Koç
Dr. Yusuf Yaşar
Dr. Bayram Keskin
Av. Talih Uyar

HAKEM KURULU

Prof. Dr. Herbert Roth
Prof. Dr. Ulrich Sieber
Prof. Dr. Rainer Arnold
Prof. Dr. M. Emin Artuk
Prof. Dr. Selçuk Öztekin
Prof. Dr. Haluk Kabaalioğlu
Prof. Dr. Atilla Altop

Prof. Dr. Cüdi Tuncer Gürsoy
Prof. Dr. Erdener Yurtcan
Prof. Dr. Hamdi Yasaman
Prof. Dr. Doğan Altınır
Prof. Dr. H. Yavuz Alangoya
Prof. Dr. Kudret Güven
Prof. Dr. A. Can Tuncay
Prof. Dr. Nur Centel
Prof. Dr. Esra Ekmekçi
Prof. Dr. Nihat Edizdoğan
Prof. Dr. Billur Yalı
Prof. Dr. Nihal Saban
Prof. Dr. Ahmet Nezih Kök
Prof. Dr. İlhan Ulusan
Prof. Dr. Turgut Öz
Prof. Dr. Feridun Yenisey
Prof. Dr. Durmuş Tezcan
Prof. Dr. Seyithan Deliduman
Prof. Dr. Şanal Görgün
Prof. Dr. Süheyl Batum
Prof. Dr. Ayşe Nuhoğlu
Prof. Dr. Turgut Kalpsüz
Prof. Dr. Hüseyin Hatemi
Prof. Dr. Tamer İnal
Prof. Dr. Ömer Faruk Batirel
Prof. Dr. Fehmi Ülgener
Prof. Dr. Alptekin Günel
Prof. Dr. Uğur Eser
Prof. Dr. Ertan Oktay

Prof. Dr. Tayfun Akgüner
Prof. Dr. Metin Gürkanlar
Prof. Dr. Turhan Esener
Prof. Dr. Tankut Centel
Prof. Dr. H. Hüseyin Bayraklı
Prof. Dr. Nurettin Bilici
Prof. Dr. Kenan Bulutođlu
Prof. Dr. Mehmet Arslan
Prof. Dr. Aziz Can Tuncay
Prof. Dr. Osman Kaşıkçı
Doç. Dr. İlhan Helvacı
Doç. Dr. M. Dikmen Canikliođlu
Doç. Dr. Ahmet Burçin Yereli
Doç. Dr. Mahmut Koca
Doç. Dr. Mustafa Fadıl Yıldırım
Doç. Dr. Nihat Bulut
Doç. Dr. Şükran Ertürk
Doç. Dr. Demet Özdamar
Doç. Dr. Ekrem Buđra Ekinici
Doç. Dr. Tekin Memiş
Doç. Dr. Yücel Ođurlu
Doç. Dr. Fatih Uşan
Doç. Dr. Murat Doğan
Doç. Dr. Yavuz Kaplan
Doç. Dr. Aynur Aydın Coşkun
Doç. Dr. Yusuf Güneş
Doç. Dr. Murat Aışkan
Doç. Dr. G. Kürşat Yerlikaya
Doç. Dr. Murat Şen

MAKALE YAYINLAMA KOŞULLARI

1. Bu dergi, akademik düşüncelerle çıkarılan bir dergidir.
2. Dergide yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarını bağlar.
3. Yayınlanması için gönderilen yazıların akademik yazım kurallarına uyularak yazılmış olması gerekir. Referanslar sayfa altına otomatik dipnotla yapılmalıdır. Yazılar Word Programında ve Arial fontunda 12 punto yazı büyüklüğün de yazılmalıdır.
4. Makalelerin başında 150 kelimelelik özet yazılmalıdır.
5. Özetin altında kavram dizininde kullanılmak üzere belirlenmiş ve koyu renk ile yazılmış anahtar kelimeler gösterilmelidir.
6. Makaleler e-posta yolu ile bilim dalı editörüne gönderilmelidir.
7. Gönderilen yazılar daha önce yayınlanmamış olmalıdır.
8. Konusu suç teşkil eden yazılar yayınlanmaz.
9. Dergide yayınlanan yazılar kaynak gösterilmek şartı ile iktibas edilebilir.

© Kazancı Hakemli Hukuk Dergisinin her hakkı 5847 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre Kazancı Kitap Ticaret A.Ş.'ne aittir. Gerçek ve tüzelkişiler tarafından kısmen dahi olsa çoğaltılamaz ve yayınlanamaz. Dergide yayınlanan yazılardan alıntı yapılması ancak izin ve kaynak gösterilmesi koşuluyla mümkündür. Yazılarda yer alan görüşler, yazarların kişisel görüşleridir.

ISSN 1304-7949

KAZANCI
KİTAP TİCARET A.Ş.

İÇİNDEKİLER

- 7 **Türk Vergi İcra Hukukunda ihtiyati hacze ve ihtiyati haczin sebebine itiraz**
Doç. Dr. Gökhan Kürşat YERLİKAYA
- 18 **Türk Medeni Kanunu hükümleri çerçevesinde taşınmaz mülkiyetinin olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı ile kazanılması**
Yrd. Doç. Dr. Azra ARKAN-SERİM
- 43 **Amerika Birleşik Devletlerinde arabuluculuk mesleği**
Dr. Bahadır YAKUT
- 83 **Türk Ticaret Kanunu tasarısına göre azınlık hakları**
Doç. Dr. iur. LL.M Mehmet Merdan HEKİMOĞLU
- 99 **5411 sayılı « bankacılık kanunu » nun zamanaşımı başlıklı 62. maddesi ve 2308 sayılı « şirketlerin müruru zamana uğrayan kupon, tahvilat ve hisse senedi bedellerinin hazineye intikali hakkında kanun » çerçevesinde inceleme ve değerlendirmeler**
Yrd. Doç. Dr. Mehmet ERDEM
- 120 **Alacak rehnine hakim olan ilkeler**
Öz SEÇER
- 141 **Toplu iş sözleşmelerinin yargı kararı ile değiştirilmesi**
Ar. Gör. Ece BAŞ
- 166 **Finansal kiralama sözleşmesinin temerrüt nedeniyle sona erme hariç olmak üzere sona ermesi**
Mehmet Hakan TÜFEKÇİ, LL.M
- 195 **Türkiye'nin taraf olduğu bazı ikili yatırım anlaşmalarının mukayesesine ilişkin bir inceleme**
Malike POLAT
- 221 **Avrupa Birliği Yenilenebilir Enerji Yönergesi'ne (2009/28/Eg) kısa bir bakış**
Dr. Ahmet M. GÜNEŞ, LL.M.
- 242 **AİHM nezdinde kişisel başvuru hakkı, yaşama hakkının ihlâli ve aile içi şiddet**
Prof. Dr. Tamer İNAL
- 254 **Sanayi ve ticaret odalarına tanınan idarî para ceza verme yetkisi**
Soner ALTAŞ

Alacak rehnine hakim olan ilkeler

Öz SEÇER*

ÖZET

Türk Medeni Kanunu, alacaklar üzerinde rehin hakkı kurulabilmesine olanak tanımaktadır. Alacak üzerinde rehin hakkı, rehinli alacaklıya üzerinde rehin kurulan alacağı icra vasıtasıyla paraya çevirerek alacağını tahsil etme yetkisi vermektedir. Rehin hakkı kurulmakla, hak sahibi hakkın özünü kaybetmemekte; rehinli alacaklı sadece paraya çevirme yetkisi elde etmektedir. Alacak rehni, Kanunda bir taşınır rehni tipi olarak düzenlenmekte ve hakkında aksine hüküm olmadıkça teslimine bağlı taşınır rehni hükümleri de uygulanmaktadır. Rehin hukuku bakımından egemen olan ilkelerin alacak rehni açısından nasıl bir görünüme kavuştuğu bu çalışmanın konusunu teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rehin hukuku, Taşınır Rehni, Alacak Rehni, İlkeler

ABSTRACT

Turkish Civil Law enables to create a pledge on claims. The pledge of claim gives the right to its holder to realize the claims. By creating a pledge, the holder of pledge only acquires an authorization of realization. The pledge on claims is a type of chattel mortgage and the dispositions for the chattel mortgage are also valid for the pledge on claims. The general principles of the pledge on claims are subject of this article.

Key Words: Pledge Law, Chattel Mortgage, Pledge on claims, Claim, Principles.

* Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı Araştırma Görevlisi.

GİRİŞ

Rehin hakkı, borçlunun sadakatının ifadesidir. Borçlu, rehin vermek suretiyle borcunu ödeme konusundaki iyiniyetini göstermekte, borcunu ödeyememesi durumunda da alacaklının bu yolla tatminini sağlamaktadır. Bu bakımdan bir alacağın rehinle temini herşeyden önce borç ilişkilerinde aranan güven ve istikrarın gerçekleşmesine yarar¹.

Birbirinden çok farklı mal varlığı değerleri taşınır rehninin konusunu teşkil etmekte olup, taşınır mal niteliğinde olmayan alacaklar üzerinde rehin tesisini Kanunumuz kabul etmektedir². Doktrinde, alacak hakkının piyasa ekonomisinin gelişmesi sebebiyle teminat sağlama açısından önem kazandığı³, alacağın tedavül kabiliyetinin artması suretiyle kredi kurumları aracılığıyla sağlanan uzun ve kısa vadeli kredilerde alacak rehninin tercih edilmeye başlanan bir teminat olduğu belirtilmektedir⁴.

Türk Medeni Kanunu, 954 (EMK m.868) ve onu izleyen maddelerinde hak ve alacaklar üzerinde rehin hakkı düzenlenmiştir⁵. Bu düzenleme, alacakların rehninin yanısıra kıymetli evrakın (TMK m. 956; 870) ve emtia senetlerinin (TMK m.957; 871) rehnini de kapsamaktadır⁶. TMK m. 954/f.II'ye göre, aksine hüküm yoksa ve bünyesine uygun olduğu oranda, teslimine bağlı rehin hükümleri alacak rehninde de uygulanır⁷. Alacağın

¹ Lale Sirmen, **Alacak Rehni**, Ankara, 1990, s.1.

² Ferit H.Saymen/Halid K. Elbir, **Türk Eşya Hukuku (Aynı Haklar)**, İstanbul, 1954, s.758. Yazarlar, rehnin amacının alacaklıyı alacağının elde edilmesi hususunda teminatlı kılmak olduğuna göre, bu amaca alacaklıya bir maddi malı değil de bir hakkı paraya çevirmek yetkisi tanımak suretiyle ulaşılabileceği kanaatindedirler.

³ Alacak üzerinde rehnin, borçluya kendi malvarlığında bulunan belli bir ekonomik değere sahip olan ve taşınır mal niteliği taşımayan unsurları teminat olarak kullanmasına olanak tanıdığı yolundaki görüş için bkz: Paul Henri Steinauer, **Les Droits Réels Tome III Servitudes personelles Charges foncieres Droits de gage immobiliers Droits de gage mobiliers**, Berne 2003, s.450 N.3154.

⁴ Seda İrem Çakırca, **Adi Alacakların Rehni**, İstanbul 2006, s.3.; Reşat Kaynar, **Türk Medeni Kanununa Göre Rehin Hukuku Dersleri**, İstanbul 1967, s.142.

⁵ TMK m.954, hakların yanında alacakların rehninden de bahsetmekteyse de, aslında hakların rehini özel olarak anması hak rehninin en önemli uygulama alanı olmasından ötürüdür. Bülent Köprülü/Selim Kaneti, **Sınırlı Aynı Haklar**, İstanbul 1982 1983, s.535.

⁶ Mustafa Reşit Karahasan, **Yeni Türk Medeni Kanunu Eşya Hukuku C.2**, İstanbul, 2002, s.289.

⁷ Fransız Medeni Kanunu m.2075'e göre Türk Hukuku'ndan farklı olarak alacaklar üzerinde rehin hakkının kurulabilmesi ancak rehin verilen alacağın borçlusuna haber verilmesi ve onun tarafından kabul edilmesiyle mümkündür; Uygulanabilirlik konusunda bkz: Sirmen, s.3-5. ; Teslime bağlı taşınır rehini ile alacak rehini arasındaki temel fark rehnin geçerliliği için aranan şekil şartlarından kaynaklanmaktadır. Virgile Rossel/F.H.Mentha, **Manuel du Droit Civil Suisse Tome III Droits Réels Autres que La Propriété Possession Registre Foncier**, Lausanne Geneve, s.254.

temlikinden farklı olarak üzerinde rehin kurulacak alacak, rehinli alacaklıya devredilmemektedir⁸. Borçlu alacağı üzerinde rehinli alacaklı lehine rehin hakkı kurmaktadır. Alacak üzerinde kurulan rehin hakkı, alacağını elde edemeyen alacaklıya, alacağı icra organları vasıtasıyla paraya çevirerek elde edilen bedelden alacağını tahsil etme imkanı tanımaktadır⁹.

Alacak rehnine hakim olan ilkeleri iki kısma ayırmak mümkündür. Birinci kısımda doğrudan doğruya ve zorunlu olarak rehin hakkı kavramından çıkarılan ilkeler yer alır. Bunlar ferilik, talilik ve belirlilik (tahsis) ilkeleridir. Diğer ilkeler ise hak ve alacak rehni için zorunlu bulunmama ile beraber, teslim şartlı menkul rehni bünyesinde de yer alan, kanunen öngörülmüş bulunan ilkelerdir. Bunlar da sırasıyla kamuya açıklık (aleniyet) ilkesi, güvenin korunması, rehin yükünün bölünmezliği, öncelik ilkeleridir¹⁰.

Çalışmamızın ilk kısmında alacak rehninin varlığı için zorunlu ilkeler olan ferilik, talilik ve belirlilik ilkeleri ele alınacaktır. Ferilik ilkesi sonuçları ve istisnalarıyla açıklandıktan sonra, özellikle belirlilik ilkesi rehin konusunun ve rehinle temin edilen alacağın belirli olması yönlerinden ele alınacaktır. Çalışmanın ikinci kısmı ise, rehin hakkını düzenleyen kanun hükümlerinin irdelenmesiyle ortaya çıkan ilkelere ayrılmıştır. Bu bağlamda kamuya açıklık, güvenin korunması, rehin yükünün bölünmezliği ve öncelik ilkeleri incelenecektir.

I- ALACAK REHNİNİN VARLIĞI İÇİN ZORUNLU İLKELER

A- Ferilik İlkesi

1.Genel olarak

Kanunda özel olarak düzenlenmemiş bulunan bu ilke, rehin hakkı kavramının içeriğinden çıkarılmaktadır. Alacak rehni, alacağı güvence altına almak amacıyla alacağı öyle sıkı bir biçimde bağlanmıştır ki; bu rehin alacakla birlikte doğar (kuruluşta bağımlılık), onunla yaşar (icrada, savunmada bağımlılık) ve onunla biter (sona ermede bağımlılık)¹¹.

⁸ Kemal T.Gürsoy/Fikret Eren/Erol Cansel, *Türk Eşya Hukuku C.2 Zilyetlik Tapu Sicili Mülkiyet Sınırlı Aynı Haklar*, Ankara 1978, s.1202.

⁹ M.Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku Zilyetlik Tapu Sicili Taşınmaz ve Taşınır Mülkiyeti Kat Mülkiyeti Sınırlı Aynı Haklar*, İstanbul 2009, s.838; Mehmet Serkan Ergüne, *Hukukumuzda Taşınır Rehninin Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu*, İstanbul 2002, s.34.

¹⁰ Sirmen, s.11.

¹¹ Hüseyin Hatemi /Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı, *Eşya Hukuku*, Ankara 1991, s.350. Serozan alacakla rehnin etle turnak gibi birbirine bağlı olduğunu belirtmektedir.; Ali Eskioçak,

SİRMEN, kanun koyucunun bu ilkeye Kanunun bazı maddelerinde dayalı olarak yer verdiğini belirtmektedir (TMK m.939 ve 941, BK m.113 ve 168)¹². OĞUZMAN/SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR ise; bu ilkeyi genel rehin hukukundan özellikle ipoteğe ilişkin TMK m.881/f.I'deki hükümden çıkartmaktadır. Alacak rehni, teminat aldığı alacağa bağlı (feri) bir hak olup mevcudiyeti bu alacanın varlığına bağlıdır¹³. TMK m.939'da taşınırların ancak zilyedliğin devri suretiyle rehnedileceği düzenlenmekte, BK m.118'de de borç sona erince ferilerinin de sona ereceği düzenlenmektedir. Teslime bağlı rehin hükümlerinin sınırlı olduğunu, bu yüzden taşınmaz rehnine ilişkin hükümlerin bünyelerine uygun olduğu ölçüde alacak rehnine de uygulanabileceği gözönüne alındığında TMK m.881/f.I hükümünün¹⁴ bu ilkeye yasal bir dayanak oluşturabileceği kabul edilebilir¹⁵.

2. Ferilik İlkesinin Alacak Rehni Bakımından Sonuçları

Ferilik ilkesinde şu sonuçlara ulaşmak mümkün olabilir:

a) Rehnin kurulmasında

Rehin hakkı ferî bir hak olması neticesiyle, temin edeceği bir alacanın varlığını şart koşar¹⁶. Eğer rehnin temin ettiği alacak, örneğin taraf irade beyanlarının uyuşmaması sonucu hiç doğmamış veya hata, hile vb. sebeplerle sakatlanmış ise rehin hakkı da geçersiz olur¹⁷.

Eksik borçlar¹⁸ rehinle temin edilebilir mi? Bu konuda bir ayrıma gidilmesi gerekmektedir. Kumar ve bahisten (BK m.504), evlendirme

Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Alacaklının Hukuki Durumu, İstanbul 2009, s.56.; Burcu Ece Tuna, **Menkul Rehninin Paraya Çevrilmesi**, İzmir 2009, s.8.; Jale G.Akipek/Turgut Akıntürk, **Eşya Hukuku**, İstanbul 2009, s.836.; Steinauer, s.397.

¹² Sirmen, s.11

¹³ Oğuzman/ Seliçi/Oktay Özdemir, s.807; Bénédicte Foex, **Le Contrat de Gage Mobilier**, Bale et Francfort –sur-le-Main 1997, s.119; Şeref Ertaş/İlknur Serdar/Damla Gürpınar, **Eşya Hukuku**, Ankara 2008, s.551.

¹⁴ TMK m.881/f.1: Halen mevcut olan veya henüz doğmamış olmakla beraber doğması kesin veya olası bulunan herhangi bir alacak, ipotekle güvence altına alınabilir.

¹⁵ Taşınmaz rehni hükümlerinin taşınır rehni hükümlerine uygulanabilirliği konusunda daha detaylı bilgi için bkz: Erol Cansel, **Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt 1 Teslim Şartlı Menkul Rehni**, Ankara 1967, s.16-19.

¹⁶ C.Wieland, **Kanunu Medeni'de Ayni Haklar**, Ankara 1946, s.708.

¹⁷ Köprülü/Kaneti, s.464.

¹⁸ Borç yerine getirilmediği takdirde, alacaklının önce mahkemeye başvurup bir ilam elde ederek, bazen de böyle bir ilama lüzum kalmadan borçluya karşı cebri icra yoluna başvurma yetkileri vermeyen borçlara eksik borçlar denilmektedir. Selahattin Sulhi **Tekinay/ Sermet Akman/ Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 1993, s.23. ; Daha farklı

tellaliğinden (BK m.408), ahlaki bir borcun ifası taahhüdünden (BK m.62/f.II) doğan alacaklar rehinle temin olunamaz¹⁹. İcrai takip edilmeye imkan olmadıkları için rehinin paraya çevrilmesi için gerekli yaptırımdan yoksundurlar²⁰. Buna karşılık zamanaşımına uğramış bir alacağın rehinle temini mümkün olsa gerekir. Çünkü zamanaşımı alacağı sona erdirmemektedir. Zamanaşımı bir itiraz sebebi değildir, resen dikkate alınmaz. Ayrıca BK m.138 gereğince alacağın taşınır rehniyle temin edilmiş bulunması halinde alacak hakkında zamanaşımı cereyan etse bile, eğer alacak zamanaşımından önce rehnedilmiş ise alacaklı rehinden hakkını elde etme yetkisini muhafaza etmektedir²¹.

b) Alacağın Temlik ve Borcun Naklinde

Rehinle temin edilmiş olan alacağın temlik halinde alacağın temlikine ilişkin hükümler çerçevesinde asıl alacağa bağlı ferî haklar da temellük edene geçeceğinden rehin hakkı da alacaklıya geçer²². Bunun için tarafların ayrıca anlaşmalarına gerek yoktur. Rehlin hakkı alacağın akibetine bağlı bir hak olduğu için, temlik edenin şahsına has olmadıkça, kanun hükmü icabı, alacakla birlikte yeni alacaklıya geçer²³.

Alacak rehniyle temin edilen alacağı temlik eden alacaklı, zilyedliğindeki rehnedilen alacağa ilişkin senetleri de yeni alacaklıya teslim etmekle yükümlüdür. Ancak alacak üzerindeki rehin hakkının devredilen alacakla birlikte yeni alacaklıya geçebilmesi için MK m.955/f.I ve m.956'da öngörülenin aksine, alacağın bağlanmış olduğu senet veya kıymetli evrak üzerinde rehin zilyedliğinin sağlanmasına gerek yoktur. Yeni alacaklının rehni iktisabı bundan önce temlik işlemlerinin hükümlerini doğrularıyla kanundan ötürü olmaktadır. Eski alacaklı, alacağın devralındığı andan itibaren elinde bulunan senetlere yeni alacaklı adına zilyed olmakta, yeni alacaklı için de kanundan ötürü iktisap ettiği rehin hakkına dayanarak senetlerin kendisine teslimini talep yetkisi doğmaktadır²⁴.

bir tanım için bkz: M.Kemal Oğuzman/M.Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 2006, s.15-17.

¹⁹ Tuna, s.8.; Çakırca, s.21.; ahlaki bir borcun ifası taahhüdünden doğan alacaklar bakımından aksi yöndeki görüş için bkz: Ergüne, s.113.

²⁰ Cansel, s.76.

²¹ Sirmen, s.12.

²² Foex, s.74 N.137; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s.808.

²³ Cansel, s.77; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.251.; Foex, s.74 N. 136.

²⁴ Sirmen, s.12-13. Ayrıca yazar rehlin hakkının kanundan ötürü yeni alacaklıya geçmesinin temin ettiği alacağın yalnız sözleşmeyle değil kanun hükmü veya mahkeme kararı gereğince temlikinde de söz konusu olduğunu belirtmektedir.

Rehin hakkının alacağı temlik edende kalacağına dair bir anlaşma taraflar arasında yapılamaz. Asıl alacağa bağlı ferî bir hak olan rehin, alaktan ayrılırsa haktan vazgeçilmiş olur ve hak sukut eder²⁵.

Borcun naklinde alacaklı rehin hakkını muhafaza eder(BK m.176/f.I). Fakat alacağı temin eden rehin borçludan başka bir şahıs tarafından verilmiş ise, rehin hakkının devamı için bu kişinin borcun nakline izin vermesi gerekir²⁶. Bu husus, BK m.176/f.II'de şöyle ifade edilmiştir: "Bununla beraber borcu temin için bir rehin tesis etmiş olan üçüncü şahıs ve kefilin mesuliyetleri ancak borcun nakline razı oldukları halde devam eder." Borcu teminat altına almak için rehin veren kişi, en geç nakil anına kadar borcun nakline muvafakat etmezse, bu teminat kendiliğinden düşecektir. Bu teminatın düşme anı, borcun nakli sözleşmesinin hüküm doğurduğu andır. Rehin veren kişinin borcun nakline rıza göstermemeleri sadece kendisi açısından sonuç doğurur. Asıl borcun naklini etkilememektedir²⁷.

c) Rehinin paraya çevrilmesinde

Alacaklı ödenmeyen alacağının rehinin paraya çevrilmesi yoluyla ödenmesini isteyebilir (TMK m.946/f.I). Rehin ancak temin ettiği muaccel alacağın ifa edilmemesi durumunda paraya çevrilebilir²⁸. Bununla beraber değerini tehdit eden bir tehlikenin varlığı halinde rehnedilen alacağın temin ettiği alacak muaccel olmadan önce de paraya çevrilmesi mümkündür²⁹.

d) Rehin yükünün kapsamının belirlenmesinde

TMK m.946/f..II'ye göre rehin yükünün kapsamı aksine anlaşma olmadıkça temin ettiği alacak tutarına göre belirlenir. Alacak rehinde, teslim şartlı rehinde olduğu gibi taşınmaz rehninin aksine tarafların teminat yükü olarak belirli bir miktar üzerinde anlaşmalarına gerek yoktur³⁰.

e) Alacağın sona ermesinde

Alacak rehni ferî nitelikte bir hak olduğundan, bağlı olduğu alacak sona erdiğinde, alacak rehni de sona erer³¹. SİRMEN, sona eren alacağın

²⁵ Cansel, s.78.

²⁶ Cansel, s.78, Sirmen s.13, Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.808.

²⁷ Oğuzman/Öz, s.967.

²⁸ Cansel, s.28; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.808.

²⁹ SİRMEN'e göre bu durumda rehin verenin rızası olmadıkça, rehin alanın satış bedelinden pay alma imkanı olmadığını ferîlik ilkesine bir istisna yoktur. Sirmen, s.13.

³⁰ Sirmen, s.14.

³¹ Eskiocak, s.180; Foex, s.85.

yeniden doğması halinde rehin hakkının da yeniden vücut bulacağını ileri sürmektedir. Alacağa bağlı olarak yeniden doğmanın, sadece borcun nakli sözleşmesinin iptal edildiği durumlar ile sınırlı olmadığını (BK m.178) sona eren bir borcun yeniden doğması halinde de söz konusu olduğunu ileri sürmekte ve bu hususta alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesini örnek olarak vermektedir³². Buna karşılık CANCEL, çok istisnai hallerde rehin hakkının sona ermeyeceğini savunmakta, bu tür hallere örnek olarak da müteselsil kefilliği göstermektedir³³.

f) Rehin hakkının ileri sürülmesinde

Rehinle temin edilen alacağın ileri sürülmesi karşısında yapılabilecek alacağın son bulunduğu, hiç doğmadığı, şekle aykırılık, irade sakatlığı vb.³⁴ gibi bütün savunmalar, rehin hakkının ileri sürülmesi karşısında da yapılabilir. Rehin üçüncü kişi tarafından verilmiş ise, bu kimse de aynı savunmaları yapma imkanına sahiptir³⁵.

3.Ferilik İlkesinin İstisnaları

Ferilik ilkesi, alacak rehninde söz konusu olabilecek bazı istisnai durumlarda dikkate alınmamıştır. Ferilik ilkesi bakımından istisna sayılabilecek haller sırasıyla şunlardır:

a) Müstakbel alacakların rehinle temin edilmesinde

TMK m.881/f.I'de halen mevcut olan veya henüz doğmamış olmakla beraber doğması kesin veya olası bulunan herhangi bir alacağın ipotekle güvence altına alınabileceği düzenlenmiştir³⁶. Federal Mahkeme ve doktrin her ne kadar, alacak rehninin alacağa sıkı surette bağlı olması, ileride doğacak veya şarta bağlı alacaklar için alacak rehni kurulamamasını gerektirse de TMK m.881/f.I hükmünün burada uygulanarak ileride doğa-

³² Sirmen, s.14; Alacağın ve buna bağlı olarak rehin hakkının bu şekilde sona erebilmesi için, rehin hakkının temelinde yatan alacak borç ilişkisinin borçlusu ile alacaklısının aynı kişi olması gereklidir. Bu nedenle rehin hakkının borçtan şahsen sorumlu olmayan üçüncü bir kişinin alacağı üzerinde tesis edildiği ihtimallerde, rehin veren alacak sahibi ile rehinli alacaklı sıfatının birleşmesi ile kural olarak rehin hakkının sona ermesine yol açar ise de bunun sebebi, alacaklı borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi olmayıp Türk Hukukunda malik lehine rehin hakkının kabul edilmesidir. Eskiocak, s.181.

³³ Cansel s.204.

³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s.425-458.

³⁵ Sirmen, s.14.

³⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir s.807; Sirmen s.14; Rossel/Mentha, s.234.

çak ve şarta bağlı alacakların alacak rehni ile teminat altına alınmasına imkan tanımaktadırlar³⁷.

CANSEL, 881. maddenin tapu sicilinin varlığı nazara alınarak konulmuş bir hüküm olduğunu ve taşınır rehninin taşınmaz rehnine kıyasla dar anlamda bir ferî hak olduğunu belirtmekle beraber³⁸, o da ilke olarak şarta bağlı ve müstakbel alacaklar için alacak rehni tesisine karşı çıkmamaktadır³⁹.

SAYMEN/ELBİR⁴⁰, şartlı bir alacak için rehin tesisinde, şartın geciktirici olup aynı zamanda borcun doğumuna taalluk etmesi halinde ortada bir müstakbel alacak olduğunu ve bunun üzerinde rehlin kurulup kurulamayacağı hususunun tartışmalı olduğunu ileri sürmektedir. Buna karşılık doktrinde bizim de katıldığımız diğer bir görüş⁴¹, geciktirici şarta veya vadeye bağlı alacakların rehinle teminat altına alınmak istenmesi halinde rehin hakkının, adi alacaklar için rehin sözleşmesinin yapılmasıyla, kıymetli evraklar içinse senedin zilyetliğinin devredildiği anda doğduğunu savunmaktadır. Özellikle Türkiye’de banka uygulanmasında sözleşmelere bu tür hükümler çok sık konulduğu için konu ayrı bir önem arz etmektedir⁴². Bozucu şarta bağlanmış bir alacağın rehni sözkonusu olduğu durumlarda ise, zaten başından itibaren rehin hükümlerini meydana getireceği için bir problem doğmayacağı belirtilmektedir⁴³.

Bazı yazarlar, müstakbel bir alacak için menkul rehni tesisini alacağın ferî olmasının bir istisnası olarak görürken⁴⁴, diğer yazarlar⁴⁵ ise burada ferîlik ilkesinin istisnası olarak nitelendirilecek bir durum olmadığını, rehin hakkının ancak alacakla beraber doğacağını, alacak mevcut olmadıkça rehlin paraya çevrilmesi mümkün olmayacağına göre müstakbel alacaklar için rehin kurulamayacağından bahsetmektedirler.

³⁷ Federal Mahkeme’nin bütün müstakbel alacaklar üzerinde rehin kurulmasını kişilik haklarına aykırı bulan bir kararı için bkz: ATF 108 II 47: ([http:// www.bger.ch/ft/](http://www.bger.ch/ft/)); Eskioçak, s.57.

³⁸ Cansel, s.27.

³⁹ Benzer görüşte Hatemi/Serozan/Arpacı, s.350; Gürsoy/ Eren/Cansel, s.1129.

⁴⁰ Saymen/Elbir, s.694

⁴¹ Ergüne, s.191; Cansel, s.81; Köprülü/Kaneti, s.470.

⁴² ERGÜNE, uygulamada özellikle bankaların, müşterileri ile yaptıkları kredi veya cari hesap sözleşmelerinin tamamında genel işlem niteliğini taşıyan şu tarz kayıtlara yer verdiğini belirtmektedir: "Kredi borçlusu, işbu sözleşme ile açılan kredinin veya hangi sebeple olursa olsun bankaya karşı doğmuş veya doğacak bütün borçlarının teminatı olarak taşınırını bankaya rehin olarak vermeyi taahhüt eder". Ergüne, s.193.

⁴³ Saymen/Elbir, s.694.

⁴⁴ Sirmen, s.15; İsviçre’de Leemann ve Almanya’da Gierk, Haffer, Vierî (Dudan, s.123 not 2’den naklen) (Saymen/Elbir, s.696,dpn 39’dan naklen).

⁴⁵ Dudan, s.124 (Saymen/Elbir, s.697 dpn 41’den naklen); Köprülü/Kaneti, s.470.

Kanaatimizce, SİRMEN'in de belirttiği gibi, müstakbel alacakların rehnédilmesi halinde, ortada henüz doğmuş bir alacak bulunmamasına rağmen geçerli bir rehin sözleşmesinin kurulduğunu kabul etmekteyiz⁴⁶. Her ne kadar hükümleri askıda kalan (alacağın doğması şartına bağlı) bir rehin sözleşmesi sözkonusu ise de, aynı alacak üzerinde birden fazla rehin kurulması durumunda paraya çevirme bakımından, kurulacak diğer rehin hakları ile alacak rehnine ilişkin sıranın belirlenmesinde bu sözleşmenin (rehin sözleşmesinin) kuruluş tarihi önem kazanacaktır. Henüz doğmamış bir alacağı temin eden rehin, rehnin paraya çevrilmesi aşamasında alacak doğmadan önceki kuruluş tarihine göre sırasını alacaktır.

b) Rehinle temin edilen alacağın zamanaşımına uğramasında

Alacak rehni, ana alacağa bağlı bir hak olduğu için alacağın (örneğin ifa,ibra vs) sona ermesi, rehin hakkını da sona erdirir. BK m.138 uyarınca alacağın zamanaşımına uğraması, rehinli alacaklının rehin konusu alacağı paraya çevirmesine engel değildir. Şu koşulla ki alacağın karşılanamayan açıkta kalan bölümü için borçlunun öbür malvarlığı değerlerine başvurulamaz⁴⁷. Borçlu bu durumda zamanaşımı defini ileri sürebilecektir⁴⁸.

c) Konkordatoda ve Borçlunun İflasında

Konkordatonun tasdikinden sonra borçlunun borçlarından şahsen sorumluluğu sona erdiği halde, bunlar rehinle temin edilmişse rehin hakkı devam eder (İİK m.303)⁴⁹.

İİK m.196'ya göre müflise karşı olan faizli alacakların faizleri iflasın açılması ile durmaz. Bilakis, iflasın açılması ile birlikte, iflas masasına giren alacaklarda faiz işlemeye devam eder.

Rehinle (İİK m.23) temin edilmiş olan alacaklarda iflastan önceki gibi faiz oranı uygulanır. Rehnédilen şeyin müflise veya üçüncü kişiye ait olması arasında fark yoktur. Bunun gibi, iflastan önceki gibi faiz oranı uy-

⁴⁶ Sirmen, s.15. CANSSEL de aynı fikirde olmakla beraber ileride vücut bulacak alacaklar açısından bu alacakların mevcut olacağına dair emareleri yeterli görmekle beraber Federal Mahkeme içtihatlarını da gözönüne alarak, rehin borçlunun kişisel faaliyetleri ve ekonomik özgürlüğünü örf ve ahlaka aykırı bir şekilde daraltmıyorsa bu tarz rehnin kurulmasını uygun görmektedir. Cansel, s.84-85.

⁴⁷ Karahasan, s.277; Wieland, s.709.

⁴⁸ Ergüne, s.189; Eskiocak, s.59.

⁴⁹ Sirmen, s.16; Cansel, s.234; Çakırca, s.23.

gulanması bakımından, rehnedilen şeyin taşınır veya taşınmaz olması arasında da bir fark bulunmamaktadır (İİK m.23/f.III)⁵⁰.

Rehinle temin edilmiş olan alacaklar için faiz ödenebilmesi için, iflas tasfiyesinin sonuçlanmasının beklenmesine ve adi alacaklılara ana paraların ödenmesinden sonra geriye para artmış olmasına gerek yoktur; yani bu halde, İİK'nun 196. maddesinin 3.fıkrası hükmü uygulanmaz. Çünkü rehin, alacaklıya alacağın aslı gibi ferisi olan faizlerini de temin eder. (TMK m.946) Bu nedenle, rehinle temin edilmiş bulunan alacağın aslı gibi, faizleri de rehnin satış bedelinden (rüşhanlı olarak) ödenir. Rehin alacaklısı, hem iflasın açıldığı tarihe kadar işlemiş olan faizleri, hem de iflasın açılmasından sonra rehnin paraya çevrildiği tarihe kadar işleyecek olan faizleri rehnin satış bedelinden alır⁵¹.

d) Mirasın defter tutma gereğince kabulünde

TMK m.628'e göre, resmi deftere göre kabul edilen miras, mirasçıya sadece deftere yazılmış borçlarla geçer. TMK m.629'da ise alacaklarını süresi içinde yazdırmayan alacaklılara karşı mirasçının kendi kişisel mallarıyla sorumlu olmadığı gibi, terekeden kendisine geçen mallarla da sorumlu tutulamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu şu anlama gelmektedir: alacağını zamanında deftere yazdıramayan alacaklı artık sözkonusu alacağı takip edemez, fakat alacak ayrıca rehinle teminat altına alınmışsa rehni paraya çevirerek alacağını tahsil edebilir⁵².

e) Takip ve muhakeme masrafları ile gecikme faizinin temininde

TMK m.946/f.II'ye göre, rehin hakkı alacaklıya asıl alacakla birlikte sözleşme faizlerinin, takip giderlerinin ve gecikme faizinin güvencesini sağlar⁵³. Bu durum ferilik ilkesinin bir istisnası olarak kabul edilmektedir.

f) Cari hesap sözleşmesinde

İki kimsenin para, mal, hizmet ve diğer hususlardan dolayı birbirlerindeki alacakları ayrı ayrı istemekten vazgeçip bunları kalem kalem zim-

⁵⁰ Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, *İcra ve İflas Hukuku*, Ankara 2004, s.585.

⁵¹ Kuru/Ramazan/Ejder, s.585-586; Çakırca, s.23.

⁵² Sirmen, s.17; Çakırca, s.23.

⁵³ Cansel, s.155-158; Hatemi/Serozan/Arpacı, s.357; Sirmen, s.17; Ayrıca Yargıtay 19. HD. E:1992/7716 K:1992/4727 T:5.10.1992 YKD. C.29 S.4 Nisan 1993 s.581-583.

met ve matlup şekline çevirerek hesabın kesilmesinden çıkacak bakiyeyi isteyebileceklerine dair bulunan mukaveleye cari hesap denmektedir.⁵⁴

Cari hesaplarda belli bir hesap devresi sonunda hesap kesilip çıkan bakiye taraflarca kabul edildikten sonra, bakiye alacak üzerinde yeni bir borç ilişkisi doğar. Ancak cari hesaba kayıtlı bir alacak rehinle temin edilmişse, hesap kesilip, bakiye taraflarca kabul edilmiş olsa bile, sona eren alacak için verilmiş bulunan rehin aksine bir kayıt yoksa bakiye için devam eder(BK m.115/f.III)⁵⁵. Bakiye alacak için bu şekilde rehin tesisinin, müstakbel alacaklar üzerinde rehin tesis edilmesinin özel bir görünümü olduğu ifade edilmektedir⁵⁶.

B- Talilik İlkesi

Rehin edilen alacağın ancak alacak ödenmediği takdirde paraya çevrilmesine talilik ilkesi adı verilmektedir⁵⁷. Borç ödendiği takdirde rehin alanın rehin konusu alacağa ilişkin senedi iade etmesi gerekmektedir. Borcun muaccel olması ile alacaklının ihtara lüzum olmaksızın paraya çevirme yetkisi doğmaktadır.

C- Belirlilik (Tahsis) İlkesi

Rehin hukukunda belirlilik ilkesi iki farklı görünüşe sahiptir. Rehin konusunun belirli olması ve rehinle temin edilen alacağın belirli olması. Alacak rehni açısından da bu görünüşler geçerliliğini korumaktadır.

1.Rehin konusunun belirli olması

Taşınır rehninin konusu ferdileştirilmiş taşınır maldır⁵⁸. Aynı haklar ancak ferden belirlenmiş şeyler üzerinde kurulabildiğinden SİRMEN alacak rehninin de konusunu sadece münferit alacakların oluşturabileceğini söylemektedir⁵⁹. Buna göre bir malvarlığındaki alacakların bütünü tek

⁵⁴ Cari hesap hakkında daha detaylı bilgi için bkz: Reha Poroy/Hamdi Yasaman, **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul 2007, s.259-274.; Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara 2004, 343-359.

⁵⁵ Sirmen, s.17.

⁵⁶ Steinauer, s.399.

⁵⁷ Cansel, s.27; SİRMEN, talilik ilkesinin rehin hakkının temin edilen borcun ifa edilmemesine kadar beklenen bir durum yarattığını ifade etmektedir, Sirmen, s.20; yine aynı fikirde Çakırca, s.25.

⁵⁸ Cansel, s.20; Gürsoy/Eren/Cansel, s.1164.

⁵⁹ Sirmen, s.18; SEROZAN, belirlilik ilkesinden söz edildiğinde sadece rehnedilecek eşyanın veya alacağın belirli olmasının anlaşılmasını, aynı zamanda rehnedilen şeyin belirli bir tutarda rehin sorumluluğuna karşılık oluşturmasının da anlaşılması gerektiğini belirtmektedir. Ancak bu taşın-

bir rehne konu olması mümkün değildir⁶⁰. Eşya birliğinde yer alan her bir alacak üzerinde rehin hakkının kurulması mümkündür⁶¹.

SİRMEN, belirlilik ilkesini rehlin kurulması biçimiyle yakından ilişkilendirmektedir. Taşınmaz rehninde rehin hakkının taşınmazın tapu kütüğünde kayıtlı olduğu sayfaya tescil edilmesi (TMK m.856), teslim şartlı taşınır rehninde taşınırın zilyedliğinin rehin alana geçirilmesi (TMK m.939), senede bağlanmış adi alacaklar ile kıymetli evrak rehninde de senetlerin zilyedliğinin rehin alana geçirilmesi (TMK m.955, 956) rehin konusunun ferden belirlenmesi sonucunu doğurmaktadır.

Doktrinde bir görüş⁶², senede bağlanmamış alacakların rehninde rehlin kuruluş biçiminin rehin konusuna bir belirlilik sağlayacak nitelikte olmadığını savunmaktadır. Senede bağlanmamış alacaklar üzerinde rehin sözleşmesi kurulurken alacağın sadece belirlenebilir biçimde tanımlanması yetmekte, ferdileştirilmesi açısından somut olarak borçlusu, miktarı ve hukuki sebebi bakımından belirlenmiş olması gerekmemektedir⁶³. Buna karşılık doktrinde diğer bir görüş⁶⁴, rehin konusu alacağın belirlenebilir bir şekilde gösterilmiş olmasının yeterli olmadığını, çünkü senede bağlanmamış alacakların rehninde, rehin sözleşmesinin sadece borçlandırıcı işlem olmayıp, aynı zamanda alacağın temlikinde olduğu gibi tasarruf işlemi olduğunu belirtmektedir. Kaanatimizce, alacak üzerinde rehin tesis edilirken alacağın belirlenebilir biçimde tanımlanmasının yeterli olduğunu savunan görüş, taraflar arasındaki menfaat dengesinin sağlanması açısından daha uygun bir çözüm yoludur. Böylece alacak rehlinin kurulması kolaylaştırılmış olmaktadır.

Rehin verenin hiçbir sınırlama yapmaksızın ileride doğacak bütün haklarını rehnemesi durumunda, alacak rehin sözleşmesinde belirlenmiş veya belirlenebilir bir biçimde gösterilmiş olsa da kişinin kişisel ve ekonomik özgürlüğünü aşırı derecede kısıtladığı takdirde rehlin dışında bira-

maz rehinden ayrı olarak taşınır rehninde bir kurala bağlanmış değildir. Hatemi/Serozan/Arpacı, s.354.

⁶⁰ Saymen/Elbir, s.711; Kaynar, s.125.; Ertaş/Serdar/Gürpınar, s.552; alacak rehni bakımından bunu yasaklayan bir hüküm bulunmamasıyla beraber taşınmaz rehniyle ilgili olarak "rehin kurulurken, konusu olan taşınmazın belirtilmesi gerekir" diyen TMK m.854/f.I hükmünün burada da uygulanması gerektiği yönündeki görüş için bkz: Akipek/Akıntürk, s.839.; Steinauer, s.404 .

⁶¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.773; GÖKTÜRK, bir rehin sözleşmesinde bir tek tavsif veya unvan altında birden çok eşyayı birleştirmenin mümkün olduğunu savunmaktadır. Hüseyin Avni Göktürk, *Türk Medeni Hukuku Aynı Haklar*, Ankara 1949, s.1122.

⁶² Sirmen, s.18.

⁶³ Steinauer, s.399.

⁶⁴ Eskiocak, s.71.

kılabilmektedir. FOEX, alacakların toptan temlik hususundaki İsviçre mahkeme içtihatları tarafından belirlenen prensiplerin alacak rehni bakımından da geçerli olduğunu, zaman ve konu sınırlaması olmaksızın tüm mevcut ve gelecekteki alacakların rehnedilmesini öngören sözleşmenin ise İsviçre Medeni Kanunu m.27/f.II'ye (TMK m.23/f.II) aykırı olduğunu belirtmektedir⁶⁵.

2. Rehinle temin edilen alacağın belirli olması

Taşınmaz rehni ile temin olunan alacağın belirli olması gerektiğini TMK m.851 belirtirken taşınır rehni ile temin edilen alacağın belirli olmasına gerektiğine dair bir hüküm Türk Medeni Kanunu'nda bulunmamaktadır⁶⁶.

Teslim şartlı taşınır rehninde olduğu gibi alacak rehninin kurulması sırasında da teminat altına alınmak istenen alacağın rehin kurulması sırasında para olarak gösterilmesi mecburiyeti bulunmamaktadır⁶⁷. Para alacakları gibi diğer verme edimleri yapma hatta yapmama edimleri bile alacak rehniyle temin edilebilir⁶⁸.

SEROZAN, taşınır rehninde rehin yükünün belirliliği ilkesinin taşıdığı önemin taşınmaz rehnindeki kadar olmadığını belirtmektedir. Taşınır rehninde sabit derece işlemeyip kıdeme itibar edildiği için, hiçbir rehinli alacaklının sonradan başka bir rehinli alacaklı tarafından geçilmesinin söz konusu olmayacağını belirtmektedir⁶⁹.

SİRMEN, belirlilik ilkesinin, temin edilen alacağın kaynağının, yani alacağı doğuran hukuki sebebin belirli olması biçiminde anlaşılmasının daha doğru olacağını belirtmektedir⁷⁰. Nitekim kapsamı henüz belirsiz alacaklar bakımından taşınır rehninde taşınmaz rehnindeki gibi bir üst sınır öngörülmediği için rehin yükünün belirliliği ilkesinin ferilik ilkesiyle birlikte ister istemez havada kalacağı belirtilmektedir⁷¹.

Hukuki sebebin belirlenmemiş olması halinde, bizce, borçlunun ilerde alacaklı nezdinde doğacak bütün borçlarının rehnedilmek istendiği du-

⁶⁵ Foex, s.211 N.586.; aynı yönde bkz: Steinauer, s.399.

⁶⁶ Cansel, s.21; Saymen/Elbir, s.712.

⁶⁷ Karahasan, s.272; Ertaş/Serdar/Gürpınar, s.553; Steinauer, s.398.

⁶⁸ Saymen/Elbir s.712; Eskiocak, s.71.

⁶⁹ Serozan/Hatemi/Arpacı, s.354. Taşınır rehninde sabit derece sistemi olmayıp kıdeme önem verildiği için, rehinli alacaklının beklenmedik gelişmelerle karşı karşıya bırakılması mümkün değildir.

⁷⁰ Sirmen, s.19.

⁷¹ Hatemi/Serozan/Arpacı, s.354.

rumlarda⁷², rehin verenin kişilik hakları ihlal edilmiş olacaktır⁷³. İlerde gerçekleşecek alacaklar bakımından taraflar aralarındaki ilişkinin içeriğine göre rehin tesisi yoluna gitmelidirler. Örneğin, akitten veya satımdan doğan alacaklar veya belli tarihler arasında doğacak olan alacaklar şeklinde gruplandırma yoluyla rehlin temin ettiği alacak yeterli surette belirginleştirilmiş olacaktır⁷⁴.

II- KANUNDAN DOĞAN DİĞER İLKELER

A- Kamuya Açıklık (Aleniyet) İlkesi

Bütün aynı haklarda olduğu gibi alacak rehninde de kamuya açıklık ilkesi önem taşır. Taşınır üzerinde rehlin kurulduğunun dışarıdan görülebilir, üçüncü kişilerce tanınabilir olması gerekir⁷⁵. TMK m.939 (EMK m.853) ile bu ilkenin gerçekleştirilmesi öngörülmüş ve kural olarak mal üzerindeki doğrudan (dolaysız) zilyetliğin rehin alana geçirilmesi, rehlin kurulmasının bir koşulu sayılmıştır⁷⁶.

Alacakların rehninde yalnız hamiline yazılı kıymetli evraka bağlanmış olan alacaklar bakımından teslim şartlı rehin hükümleri uygulanmaktadır⁷⁷. Hamile yazılı kıymetli evrak üzerinde rehin hakkı senedin bu amaçla rehin alanın zilyetliğine geçirilmesiyle kazanılır (TMK m.956). Hamile yazılı senedi elinde bulunduran kimse bu şekilde aleniyeti sağlamış olur⁷⁸.

TMK m.955 ve 956 anlamında rehlin kurulması için senetlerin tesliminden bahsedilmekle beraber, bundan belirli türlere dayalı zilyetliğin sağlanmasını anlamak gerekmektedir. Rehin konusu üzerinde rehlin verinin bağımsız olarak tasarrufta (hukuki veya fiili) bulunmasını engelleyecek şekilde senedlerin zilyetliği geçirilmelidir (TMK m.939/f.III). Buna gö-

⁷² Genellikle bankalarla yapılan kredi sözleşmelerinde bu tür hükümlere rastlanılabilmektedir.

⁷³ Cansel, s.22. Federal Mahkeme vermiş olduğu çeşitli kararlarda alacaklının borçlusu nezdinde doğacak bütün alacaklar için rehin verilen alacak üzerinde rehin hakkını haiz olacağı görüşünün borçlunun kişisel ve ekonomik özgürlüğünün örf ve ahlaka aykırı bir şekilde kısıtlanması sözkonusuysa geçerli olmadığını belirtmektedir. Karar örnekleri için bkz: Jdt 1944 I 186, Jdt 1944 I 187

⁷⁴ Saymen/Elbir, s.713. SİRMEN de ileride doğacak alacaklardan yalnız taraflarca rehin sözleşmesi yapılırken gözönüne alınan veya makul olarak gözönüne alınmaları gereken, tarafların aralarında mevcut veya gelecekte kurmayı düşündükleri iş ilişkilerinden kaynaklanan alacakların rehlin sağladığı teminattan yararlanacağını kabul etmektedir. Sirmen, s.20.

⁷⁵ Karahasan, s.270; Saymen/Elbir, s.698; SEROZAN, hükmen teslim ve müşterek zilyetlik yasağı gözönüne alındığında bu ilkeye özel bir ağırlık verildiğini ileri sürmektedir. Hatemi/Serozan /Arpacı, s.355.

⁷⁶ Şakir Berki, *Aynı Haklar*, Ankara1965, s.152; Ertaş/Serdar/Gürpınar, s.552.

⁷⁷ Wieland, s.748.

⁷⁸ Sirmen, s.21.

re hükmen teslim ve müşterek zilyetlik halinde rehin veren rehin konusu alacak üzerinde tasarrufta bulunabileceği cihetle rehin kurulmuş olmaz⁷⁹.

Üçüncü kişilerin, kredi açma durumunda zorluklarla karşılaşmalarını için senede bağlanmış adi alacaklar ve emre yazılı kıymetli evraka tabi alacaklar üzerinde rehin kurulması halinde de bunların zilyedliğinin rehin alana geçirilmesi gerektiği kabul edilmektedir⁸⁰.

B- Güvenin Korunması İlkesi

Bir taşınır üzerinde rehin, tasarruf yetkisine sahip malik veya temsilci tarafından kurulabilir. Ancak TMK m.939/f.II'ye göre emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetle bir taşınırı rehin olarak alan üçüncü kişi, zilyetin tasarruf yetkisi olmamasına rağmen rehin hakkını kazanır⁸¹. Rehlin hakkının kazanılması için üçüncü kişinin taşınırın zilyedinin tasarruf yetkisinin bulunmadığını bilmemesi veya bilmesi gerekmemesi lazımdır. Bununla birlikte, alacak rehininde eşya hukukuna ilişkin güvenin korunması ilkesinden sadece taşınır eşya ile bir tutulan hamile yazılı kıymetli evrak yararlanmaktadır⁸².

Hamile yazılı senetleri iyiniyetli rehin alan hakkında durum değişmektedir. Bunlar TMK m.989'un sınırları dışında bırakılmış ve çalınmış, gaspedilmiş olsalar dahi üzerlerinde iyiniyetle kurulan aynı hakkın sahibi himaye edilmiştir (TMK m.990)⁸³. İyiniyetin, hamile yazılı senedin rehin olarak alındığı sırada mevcut olması aranır⁸⁴. İyiniyetin ilişkin olduğu tasarruf yetkisi noksanının sonradan öğrenilmesi rehin hakkının kazanılmış olmasını etkilemez (Sonradan gelen kötüniyet zarar vermez, mala fides superveniens non nocet)⁸⁵. Taşınırlar bakımından ise ancak emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetle bir taşınır rehni alanın iktisabı korunmaktadır (TMK m.939/f.II, 988)⁸⁶.

⁷⁹ Sirmen, s.21. ; Ergüne, s.42.

⁸⁰ Selahattin Sulhi Tekinay: *Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Aynı Haklar*, İstanbul 1994, s.146; Eskiocak, s.75.

⁸¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.810. Yazarlar bu hükmün zilyetlik karinesine güvenilerek kazanılan aynı hakkın korunmasını genel olarak düzenleyen MK m.988 hükmünün özel bir uygulaması olduğunu belirtmektedirler; aynı şekilde Cansel, s.23; Nuşin Ayiter, *Eşya Hukuku*, Ankara 1987, s.187.

⁸² Sirmen, s.22; Ergüne, s.43.

⁸³ Cansel, s.129; Akipek/Akıntürk, s.869.

⁸⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.811.

⁸⁵ Aynı yönde Yargıtay 4.H.D T. 27/2/1988 E:8102 K:1129 (Karahasan s.271'den naklen).

⁸⁶ Ayiter, s.187-188; SEROZAN, bu ilkenin işlerliği açısından özel bir durumun bulunmadığını belirtmektedir. Bkz: Hatemi/Serozan/Arpacı, s.355.

Belirtilmesi gereken diğer bir durum da, rehin hukuku bakımından alacaklının kendisinden halin icabının gerektirdiği özeni göstererek yaptığı inceleme sonucunda rehin verenin tasarruf yetkisine sahip olduğu neticesine varmışsa iyiniyetli sayılması gerektiğidir⁸⁷.

Kıymetli evraka bağlanmamış alacaklar ve nama yazılı kıymetli evraklar üzerinde hak sahibi olmayandan iyiniyetle rehin hakkı kazanılması mümkün değildir. Alacaklar hakkında "hiç kimse sahip olduğu haktan fazlasını başkasına geçiremez" kuralı geçerlidir⁸⁸. Kuralın BK m.18/f.II ve BK m.162/f.II'den kaynaklanan iki istisnası bulunmaktadır. Muvazaalı bir borç senedine dayanılarak, bu senette belirtilen alacak üzerinde iyiniyetle kazanılmış olan rehin hakkına karşı borçlu BK m.18/f.II'ye kıyasen, muvazaa iddiasında bulunamaz. Yine tarafların alacağın devrini dolayısıyla rehnini aralarında yasaklamış olmalarına rağmen, bu senette belirtilmemişse böyle bir senede güvenen iyiniyetli rehin alanın hakkı BK m.162/f.II'ye kıyasen korunur⁸⁹.

Emre yazılı kıymetli evrak üzerinde iyiniyetli üçüncü kişilerin kazandığı rehin hakkı esas olarak TTK m.598/f.II ve m.704 uyarınca korunur⁹⁰. TTK m.598/f.II, yeni hamil poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle yükümlüdür şeklinde düzenleme öngörmek suretiyle iyiniyetli ve ağır kusuru bulunmayan üçüncü kişileri korumaktadır. TMK m.3'de sözü edilen iyiniyet durumun gerektirdiği özeni gösterdiği halde, bir hakkın kazanılmasına veya başka bir hukuki sonucun gerçekleşmesine ait bir engeli bilmemek şeklinde ifade edilmektedir⁹¹. Bazen taraflar, kıymetli evrakta tecessüm etmiş bir alacağı, adi alacak rehni hükümlerine göre rehnetmektedirler. Taraflar bu yola genellikle senedin klasik kıymetli evrak niteliğini taşıyıp taşımadığı hususunda emin olmadıklarında başvur-

⁸⁷ Cansel, s.132. Yazar özen göstermenin objektif olarak değerlendirilmesi gerektiği fikrindedir. SİRMEN de rehin alan kurumların her ne kadar rehin verenin tasarruf yetkisini araştırmak zorunda değilse de, şüphe halinde buna zorunlu olduklarını, ayrıca kaybedilmiş ve çalınmış kıymetli evrak hakkındaki mahkeme kararlarını ve resmi ilanları izlemekle yükümlü olduklarını belirtmektedir. Sirmen, s.22. Rehinli alacaklının iyi ve kötü niyetli sayıldığı hallere ilişkin çeşitli örnekler için bkz: Cansel, s..133-137.

⁸⁸ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s.811.; Köprülü/Kaneti, s.468.

⁸⁹ Sirmen, s.22; Steinauer, s.459 N:3159d.

⁹⁰ Sirmen, s.23. Poliçelere ilişkin hükümler arasında yer alan TTK m.598/f.II TTK m.690'da yer alan yollama nedeniyle bonolara, TTK m.743'de yapılan yollama nedeniyle diğer cirosu kabil senetlere uygulanır. Çekler için öngörülmüş bulunan TTK m.704 hükmü ise poliçelere ilişkin hükümleri tekrarlamaktadır.

⁹¹ M.Kemal Oğuzman/ Nami Barlas, **Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar**, İstanbul 2009, s.209.

maktadırlar. Bu durum, adi alacak rehnine ilişkin hükümlerin uygulanması sonucunu doğurmakta, kıymetli evrakın rehninde iyiniyetli iktisap edeni koruyan özel hükümler devre dışı kalmaktadır. Eğer senet gerçekten kıymetli evrak niteliğini haiz ise, tarafların kıymetli evraka ilişkin hükümleri uygulamamak yolundaki iradeleri açıkça belirlenmedikçe kıymetli evraki iyi niyetle iktisap edeni koruyan hükümlerin devre dışı kalması söz konusu olmayacaktır⁹².

SİRMEN, TTK m.598/f.II'deki hükmü iyiniyet kavramını fiili bilgisizlik olarak kabul ederek açıklamaya çalışmakta, ancak bu takdirde TMK. m.998 ve m.939'un aradığı koşullardan daha hafif bir iyiniyetin poliçeyi iktisap edende aranabileceğini savunmaktadır. Böyle bir zorlama açıklama yerine TMK m.3'ün genel olarak iyiniyeti düzenlediğini, TTK m.598/f.II hükmünün ise ticari hayatta emniyetin sağlanması ve kıymetli evrakın tedavülünün kolaylaştırılması amacıyla getirilmiş özel bir hüküm olduğunun kabulü gerekmektedir⁹³.

Hamile ve emre yazılı kıymetli evrakın rehninde, rehin alanın iyiniyeti, senet borçlusunun yapabileceği savunmalar bakımından da korunmuştur. Nitekim rehin alan bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olmadıkça, senet borçlusu ona karşı rehin verenle arasındaki ilişkiye dayanarak o ilişkiden doğan itiraz ve defileri ileri süremez (TTK m.572, 599, 737).

C- Rehin Yükünün Bölünmezliği İlkesi

Rehlinli alacaklı, alacağının tümünü almadıkça taşınır rehninin konusunu ya da onun bir bölümünü geri vermekle yükümlü tutulamaz (TMK m.944/f.II)⁹⁴. Bu ilke alacak rehninde, rehin hangi alacak için verilmişse o alacağın tümünü bir bütün olarak temin ettiğini ifade etmektedir⁹⁵.

Rehin verilen alacak üzerindeki rehin, kısmi ödemeler yoluyla rehinle temin edilen alacağın miktarı azalmış olsa dahi, aksine anlaşma olmadıkça geriye kalan alacak miktarı için devam eder⁹⁶. Bu bakımdan rehin alanın, alacağı tamamen ödenmedikçe, rehnedilen alacağa ilişkin senedi veya kıymetli evraki geri verme yükümlülüğü bulunmamaktadır⁹⁷.

⁹² Steinauer, s.453.

⁹³ Oğuzman/Barlas, s.207-209.

⁹⁴ Karahasan, s.279; Hatemi/Serozan/Arpacı, s.357.

⁹⁵ Çakırca, s.28; Sirmen, s.24.

⁹⁶ 126 II 3 (www.bger.ch/fr); Çakırca, s.28.; Ertas/Serdar/Gürpınar, s.554.

⁹⁷ Cansel, s.24.; Kaynar, s.126.

Aynı alacak için birden çok alacak rehnedilmişse, bu takdirde aksi kararlaştırılmadıkça toplu rehin sözkonusu olur⁹⁸. Toplu rehinde rehnedilen her bir alacak, alacağın tümünü temin ettiği için, borcun bir bölümünün ödenmesi halinde, rehin alandan ödenen miktarla sınırlı olarak rehnedilen alacaklarının bir kısmının üzerindeki rehni kaldırılması, dolayısıyla bu alacaklara ilişkin senetlerin iade edilmesi istenemez⁹⁹.

Alacak üzerinde kurulan rehni kapsamına rehni konusu olan alacak ve alacağa bağlı ferî (yan) haklar dahildir¹⁰⁰. Rehni teminat altına alınan alacak bakımından kapsamı, TMK m.946 kıyasen alacak rehnine uygulanarak belirlenebilir. Buna göre rehin hakkı alacaklıya asıl alacakla birlikte sözleşme faizlerinin, takip giderlerinin ve gecikme faizlerinin güvencesini sağlar. Bu hüküm emredici değildir; tarafların rehni kapsamını genişletebilecekleri gibi daraltabilmeleri de mümkündür¹⁰¹.

Alacağa bağlı yan haklar, belirli sürelerle tekrarlanan faiz, kâr payı, irat, kazanç payı gibi yan edimlere ait ise bunların ne oranda teminatın kapsamına dahil olmaları, TMK m.959 uyarınca bir kıymetli evraka (kupon) bağlanıp bağlanmadıklarına göre farklı biçimde düzenlenmiştir.

Dönemsel gelir getiren yan edimler bir kuponla bağlanmamışlarsa, teminatın kapsamına, rehni paraya çevrilmesi halinde henüz muaccel olmamış yan edimler girer¹⁰². Rehni paraya çevrilmesi anında muaccel olmuş bulunan yan edimler muacceliyetleriyle beraber, alacağa bağlı olmaktan kurtularak teminatın kapsamı dışına çıkarlar. Rehni veren, muaccel olan bu yan edimleri tahsil edebilir. Fakat taraflar muaccel hale gelen yan edimlerin de teminatın kapsamına dahil olacağını kararlaştırabilirler¹⁰³. Dönemsel gelir getiren yan edimler kuponlara bağlanmışsa, senette somutlaşan alacaklar rehni konusu alacaktan bağımsız bir alacak niteliği taşırlar. Faiz kuponları, kâr payı kuponları kıymetli evrak niteliğindedir (TTK m.572,573). Bu yüzden bunlar üzerinde rehni kurulması, ana alacaktan ayrı olarak rehni kurulması için gerekli şekillere uyulmak suretiyle mümkün olabilir. Eğer kuponlar için rehni kurulmasına ilişkin şekle uyulmuşsa, bunlarda beliren yan hakların muacceliyet tarihi önem taşı-

⁹⁸ Hatemi/Serozan/Arpacı, s.357.

⁹⁹ Sirmen, s.24; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.815.

¹⁰⁰ Köprülü/Kaneti, s.458; Rossel/Mentha, s.240.

¹⁰¹ Foex, s.224; ÇAKIRCA, eğer rehni borçlu olmayan üçüncü bir kişi tarafından verilmesi söz konusu ise veya sonradan gelen rehni hakkı sahipleri varsa, rehni teminat altına aldığı alacağın kapsamının genişletilmesinin ancak söz konusu şahısların izin vermesi halinde geçerli olacağını belirtmektedir. Çakırca, s.45.

¹⁰² Tuna, s.54.

¹⁰³ Köprülü/Kaneti, s.458.

maz; bu kuponlar ister daha önce muaccel olmuş, ister ileride muaccel olacak yan haklara ilişkin olsun bağımsız olarak rehnedilebilirler¹⁰⁴. Kural olarak kuponlar hamiline yazılı senet niteliğinde olduklarından, ana alacağı somutlaştıran senetle birlikte, senetten ayrılmadan, rehin amacıyla teslim edilmişlerse, ana senetle birlikte rehnedilmiş addolunur. Buna karşılık ana senetten ayrılmış kuponlar ayrıca üzerlerinde usulüne uygun rehin kurulmuş olmadıkça teminatın kapsamı dışında kalır¹⁰⁵.

D- Öncelik İlkesi

Bir alacak birkaç kimseye rehnedilmişse, bunlar kurulan rehin sözleşmelerinin tarihine göre sıralanırlar (TMK m.958)¹⁰⁶. Aynı rehin konusu üzerindeki birden fazla rehin hakkı arasındaki sıra "prior tempore potior iure" kuralına, yani önce kurulan rehinin sıra itibarıyla diğerlerinden daha önce geleceği prensibine göre tayin olunur¹⁰⁷.

Sıranın belirlenmesi, özellikle rehnedilen alacağın paraya çevrilmesinde önem taşır. Nitekim alacağın paraya çevrilmesi sonucu elde edilen tutar, alacaklılar arasında bunların rehin haklarının sırasına göre paylaşılır¹⁰⁸. Rehin hakkının sırası ise kuruluş tarihi esas alınarak belirlenir (TMK m.948/II). Rehin hakkı sırasının yapılan bir anlaşma ile değiştirilip değiştirilemeyeceği hususunda doktrinde görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bir görüş¹⁰⁹, TMK m.948 hükmünün emredici niteliğe sahip olduğunu ve aksine yapılan anlaşmanın sadece taraflar arasında etkili olduğunu savunurken diğer bir görüş¹¹⁰, TMK m.948 hükmünün emredici nitelikte olmadığını ve rehin veren ile önceki rehin alanın aralarında anlaşarak diğer rehinli alacaklılara zarar vermemek kaydıyla başka bir sıra düzenine karar verebileceklerini savunmaktadır. Bizce de bu hüküm emredici nitelikte değildir, tarafların aralarında anlaşarak bu hükmün aksini kararlaştırmaları mümkündür.

¹⁰⁴ Köprülü/Kaneti, s.459.; Tuna, s.54.

¹⁰⁵ Sirmen, s.71-72.

¹⁰⁶ Karahasan, s.277.

¹⁰⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.815.

¹⁰⁸ Sirmen, s.25.

¹⁰⁹ Rona Serozan, *Taşınır Eşya Hukuku*, İstanbul 2002, s.279.

¹¹⁰ Sirmen, s.85.; Köprülü/Kaneti, s.474.; Çakırca, s.58.; Eskiocak, s.79.

KAYNAKÇA

AKİPEK Jale G./**AKINTÜRK** Turgut: **Eşya Hukuku**, İstanbul 2009.

ARKAN Sabih: **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara 2004.

AYİTER Nuşin: **Eşya Hukuku**: Ankara 1987.

BERKİ Şakir: **Ayni Haklar**: Ankara 1965.

CANSEL Erol: **Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt 1 Teslim Şartlı Menkul Rehni**, Ankara 1967.

ÇAKIRCA Seda İrem: **Adi Alacakların Rehni**, İstanbul 2006.

ERGÜNE Mehmet Serkan: **Hukumumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu**, İstanbul 2002.

ERTAŞ Şeref /**SERDAR** İlknur /**GÜRPINAR** Damla: **Eşya Hukuku**, Ankara 2008.

ESKİOCAK Ali: **Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Alacaklının Hukuki Durumu**, İstanbul 2009.

FOEX Bénédicte: **Le Contrat de Gage Mobilier**: Bale et Francfort – sur-le-Main 1997

GÖKTÜRK Hüseyin Avni: **Türk Medeni Hukuku Ayni Haklar**, Ankara 1949

GÜRSOY Kemal T./**EREN** Fikret/**CANSEL** Erol: **Türk Eşya Hukuku C.2 Zilyetlik Tapu Sicili Mülkiyet Sınırlı Ayni Haklar**, Ankara 1978.

HATEMİ Hüseyin/**SEROZAN** Rona/**ARPACI** Abdülkadir: **Eşya Hukuku**, Ankara 1991.

KARAHASAN Mustafa Reşit: **Yeni Türk Medeni Kanunu Eşya Hukuku C.2**, İstanbul 2002.

KAYNAR Reşat: **Türk Medeni Kanununa Göre Rehin Hukuku Dersleri**, İstanbul 1967.

KÖPRÜLÜ Bülent /**KANETİ** Selim: **Sınırlı Ayni Haklar**, İstanbul 1982 1983.

KURU Baki /**ARSLAN** Ramazan /**YILMAZ** Ejder: **İcra ve İflas Hukuku**, Ankara 2004.

OĞUZMAN M.Kemal / **BARLAS** Nami: **Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar**, İstanbul 2009.

OĞUZMAN M.Kemal/ **ÖZ** M.Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 2006.

OĞUZMAN M.Kemal/ **SELIÇİ** Özer/ **OKTAY ÖZDEMİR** Saibe: **Eşya Hukuku Zilyetlik Tapu Sicili Taşınmaz ve Taşınır Mülkiyeti Kat Mülkiyeti Sınırlı Ayni Haklar**, İstanbul 2009.

POROY Reha/ **YASAMAN** Hamdi: **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul 2007.

ROSSEL Virgile/**MENTHA** F.H.: **Manuel du Droit Civil Suisse Tome III Droits Réels Autres que La Propriété Possession Registre Foncier**, Lausanne Geneve.

SAYMEN Ferit H./ **ELBİR** Halid K.: **Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar)**, İstanbul, 1954.

SEROZAN Rona: **Taşınır Eşya Hukuku**, İstanbul 2002.

SİRMEN Lale: **Alacak Rehni**, Ankara, 1990.

STEINAUER Paul Henri: **Les Droits Réels Tome III Servitudes personnels Charges foncieres Droits de gage immobiliers Droits de gage mobiliers**, Berne 2003.

TEKİNAY Selahattin Sulhi/ **AKMAN** Sermet/ **BURCUOĞLU** Haluk /**ALTOP** Atilla: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**: İstanbul 1993.

TEKİNAY Selahattin Sulhi: **Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar**: İstanbul 1994.

TUNA Burcu Ece: **Menkul Rehninin Paraya Çevrilmesi**: İzmir 2009.

WIELAND C.: **Kanunu Medeni'de Ayni Haklar**: Ankara 1946.